

УДК 65.012.34:631.11:634(477.73)

СУЧАСНИЙ СТАН САДІВНИЦТВА ТА ЛОГІСТИКА РЕАЛІЗАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ САДІВНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Н.М. Сіренко, доктор економічних наук, професор

Р.Є. Нікітіна, магістр

Миколаївський національний аграрний університет

Проаналізовано сучасний стан садівництва у Миколаївській області та галузеві особливості збуту плодової продукції. Обґрунтовано необхідність створення сільськогосподарського логістичного центру як засобу налагодження реалізаційної діяльності підприємств галузі.

Ключові слова: *сільське господарство, збут, плоди, садівництво, реалізація, збутова логістика, сільськогосподарський логістичний центр.*

Постановка проблеми. У ринкових умовах перед суб'єктами господарювання постає проблема не лише виробничого, а і збутового характеру. Особливо актуальною вона є для аграрних підприємств, зокрема садівничих, що зумовлено специфічними особливостями даної галузі. У зв'язку з цим виникає необхідність удосконалення розподілу продукції, що ґрунтуватиметься на концепції логістичного підходу. Враховуючи те, що Миколаївщина є одним з регіонів, в якому розвине садівництво, налагодження дієвої системи збуту плодової продукції у контексті підвищення ефективності функціонування садівничих підприємств та розвитку цієї галузі в регіоні є важливим і необхідним, що і зумовлює актуальність теми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасний стан і перспективні напрями розвитку садівництва в Україні досліджували у своїх наукових роботах Барабаш Л.О., Єрмаков О.Ю., Кондратенко П.В., Мармуль Л.О., Соченко В.М., Шестопаць О.М. та ін. Проблемні аспекти збутової діяльності сільськогосподарських підприємств знайшли відображення в працях Воронецької І.С., Койдан Н.С., Копитець Н.Г., Кучера О.В., Стройко Т.В. та ін. На регіональному рівні ці питання висвітлено в працях Власюка Ю.О., Кушнірука В.С., Легези Д.Г.,

© Сіренко Н.М., Нікітіна Р.Є., 2013

Сокіл Я.С., Рутьєва В.А. та ін. Разом з тим питання удосконалення збутового механізму садівничих підприємств, які б враховували особливості даної галузі, залишаються невирішеними, що впливає на рівень розвитку всієї галузі.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження сучасного стану садівництва, реалізаційної діяльності садівничих підприємств Миколаївщини та обґрунтування необхідності застосування в їх діяльності механізмів збутової логістики, зокрема створення логістичного центру.

Виклад основного матеріалу. Миколаївщина, зважаючи на її територіальне розміщення, має сприятливі ґрунтово-кліматичні умови для садівництва. Однак, з переходом до ринкової економіки його стан значно погіршився, що насамперед позначилося на розмірах площ плодово-ягідних насаджень (рис.1).

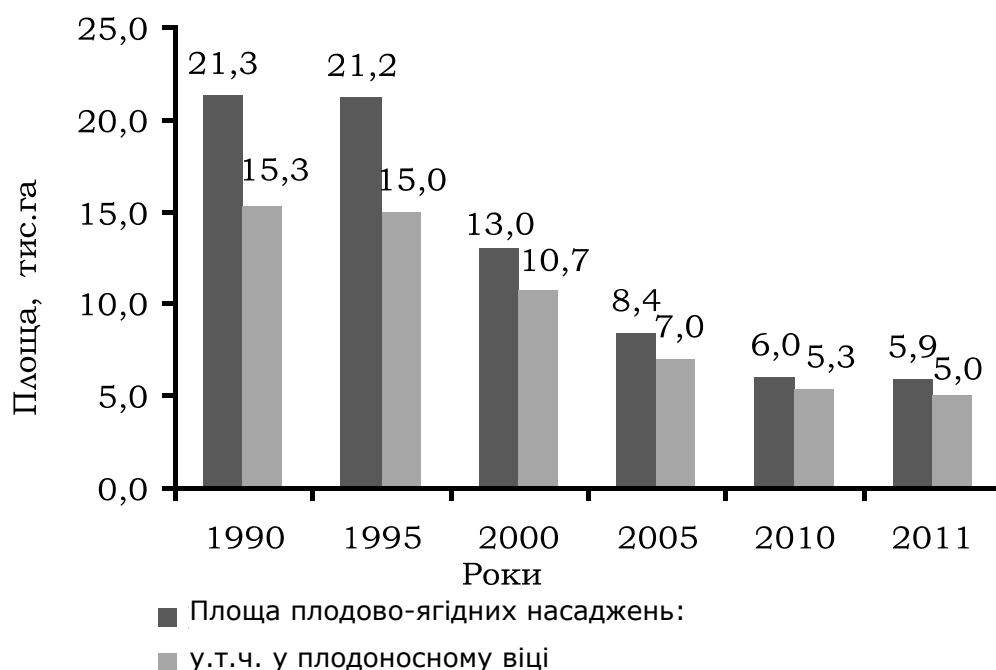


Рис.1. Динаміка площ плодово-ягідних насаджень у Миколаївській області

* Побудовано з використанням [1]

Так, за період з 1995 по 2011 роки площа садів і ягідників у Миколаївській області зменшилася майже у чотири рази. При цьому слід відмітити, що зменшення площ садів плодово-

носного віку відбувалося менш швидкими темпами і становило 5,0 тис. га у 2011 році проти 15,3 тис. га 1990 року. Ще однією негативною тенденцією є зниження активності закладання нових садів. Разом з тим спостерігається зменшення кількості садівничих підприємств. Так, лише за період з 2003 по 2007 роки їх кількість скоротилася на 28 одиниць [2]. Така ситуація зумовлена рядом негативних чинників, серед яких основну увагу слід звернути на проблеми, що пов'язані з розподілом продукції.

У зв'язку з відміною держзамовлень садівничі підприємства змушені самостійно шукати оптимальні канали збуту. Орієнтуючись на отримання якомога більшого прибутку, вони докорінно змінили структуру реалізації плодів і ягід (рис.2).

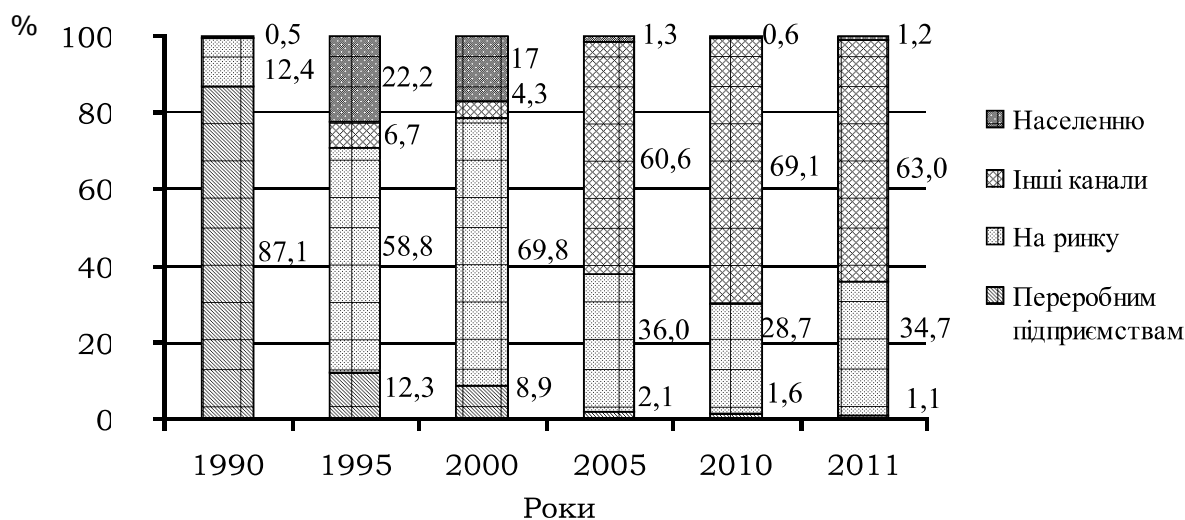


Рис.2. Структура реалізації плодово-ягідної продукції в садівничих підприємствах Миколаївської області

* Побудовано з використанням [1]

Зважаючи на те, що переробні підприємства зазвичай встановлюють ціну закупівлі фруктів на рівні собівартості виробництва або навіть нижчу [3], збут за цим каналом з 1990 по 2011 роки скоротився на 86 відсотків. Разом з тим за аналізований період значно збільшилася реалізація на ринку через власні магазини, ларьки, палатки та за іншими каналами, що передбачає збут підприємницьким структурам для реалізації населенню або подальшого перепродажу. При цьому питома

вага останнього каналу збуту у 2011 році становила 63 відсотки. Таким чином відбулося розширення ланцюга постачання фруктів від виробника до кінцевого споживача.

Слід також враховувати ту особливість, що кісточкові плоди і ягоди швидко псуються і малотранспортабельні, що зумовлює потребу у скороченні термінів їх просування. Натомість зимові сорти зерняткових культур (25% від валового збору) мають бути відправлені на промислову переробку чи тривале зберігання [3]. Однак і тут перед садівничими підприємствами постає проблема, оскільки більшість з них не мають змоги забезпечити належні умови для тривалого зберігання фруктів. Тому процес їх активної реалізації здійснюється протягом періоду жовтень-лютий. А ціни на них сягають максимальних позначок у травні-липні (рис. 3), що призводить до втрати виробниками значних розмірів потенційного прибутку.

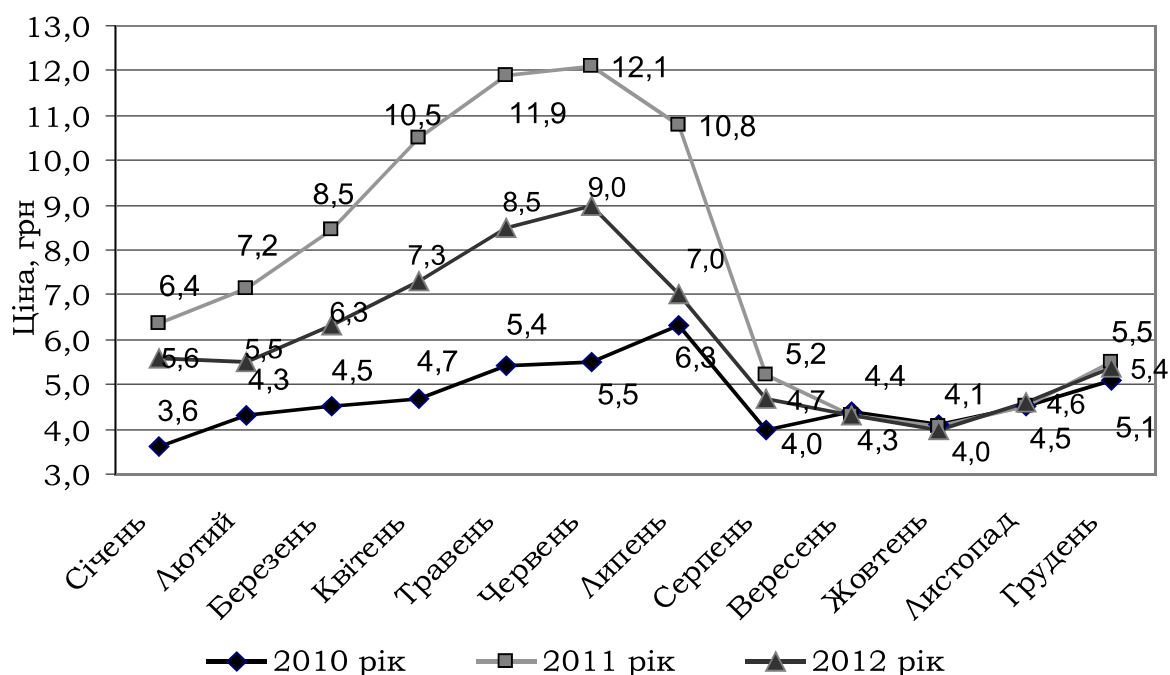


Рис.3. Динаміка відпускних цін виробників яблук у 2010-2011 рр.

* Побудовано з використанням [4]

Ще одним негативним фактором, що стримує розвиток садівництва, є незадовільний стан ринкової інфраструктури аграрного сектора, що характеризується, зокрема, низькою

комунікаційною мережею, значною роздрібненістю комерційної мережі, відсутністю системи державного цінового контролю та моніторингу, послабленням ролі вітчизняних аграрних бірж, недостатністю гуртових продавців, зокрема оптових плодоовочевих ринків [5].

Сукупність зазначених факторів ще раз підкреслює необхідність створення ефективної системи зберігання і реалізації фруктів на основі положень збутової логістики, що спрямована на забезпечення раціоналізації процесу фізичного просування продукції безпосередньо від виробника до споживача.

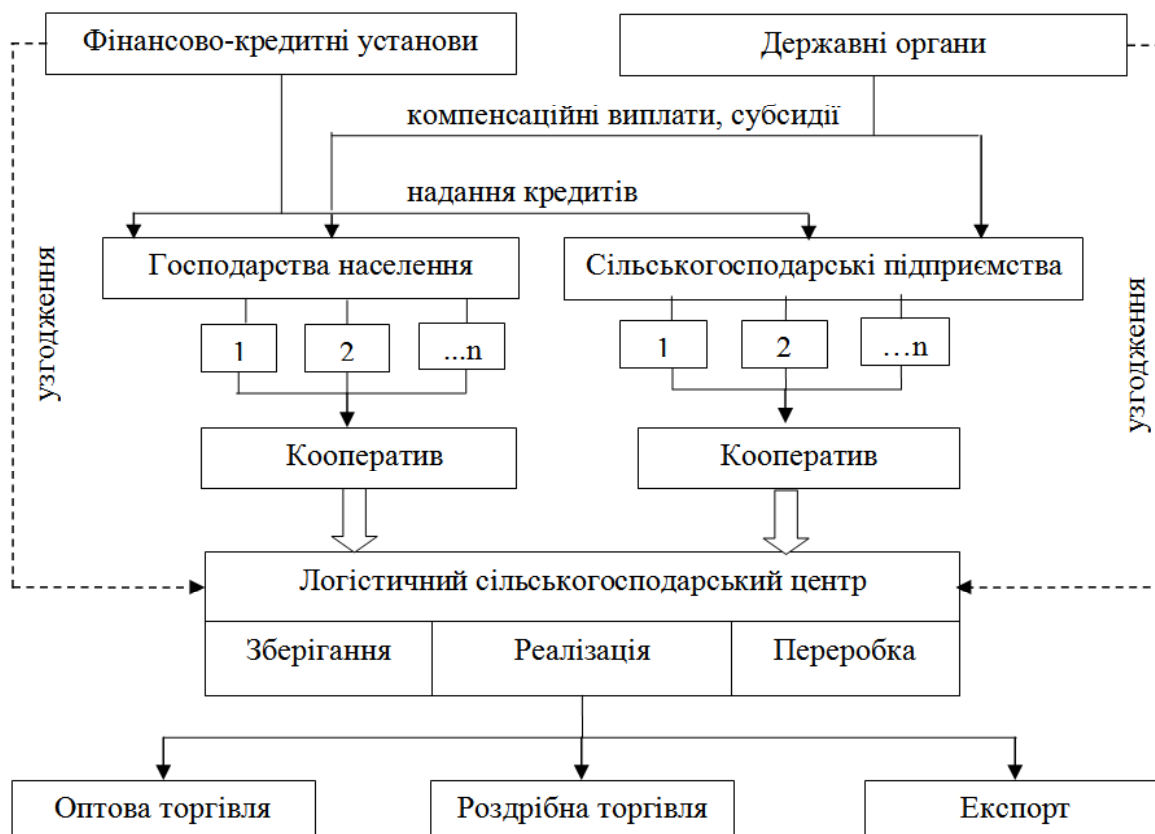


Рис.4. Модель функціонування логістичного центру

* Авторська розробка

Одним з варіантів вирішення проблем у сфері реалізації плодової продукції, що ґрунтується на принципах збутової логістики, є створення регіонального сільськогосподарського логістичного центру. За словами Х. Вишньовської, логістичний центр – це просторовий об'єкт окресленої функціо-

нальності з відповідною інфраструктурою та організацією діяльності, за допомогою якого реалізуються логістичні послуги, пов'язані з прийманням, складуванням, розподілом і відправкою товарів та супутніми послугами, що надаються незалежними по відношенню до відправника чи одержувача суб'єктами господарювання [6].

Логістичний центр повинен бути спрямованим на вирішення завдань забезпечення аграрним підприємствам, у тому числі садівничим, гарантованого ринку збуту у регіоні за оптимальними цінами, інформування про кон'юнктуру ринку. Також він повинен сприяти спрощенню та прискоренню процесу просування продукції до кінцевого споживача шляхом обмеження дій посередників і, відповідно, скорочення комерційного ланцюга (рис. 4).

При цьому слід відмітити, що для уникнення посередництва при просуванні продукції кінцевим споживачам, доцільним є створення кооперативів, здатних формувати значні обсяги поставок, забезпечуючи при цьому прибутковість своїх членів.

У процесі функціонування сільськогосподарській логістичний центр також може співпрацювати з банками щодо надання депозитних коштів під заставу сільськогосподарським підприємствам, зокрема садівничим на закладання садів з можливістю наступної заміни застави дотаційними коштами.

Таким чином, створення у Миколаївській області логістичного сільськогосподарського центру дозволить отримати позитивний ефект для усіх аграрних підприємств регіону. Перевагами його створення для садівничих підприємств Миколаївської області є:

- відсутність необхідності постійного пошуку покупців;
- налагодження тісних партнерських відносин;
- вирішення проблеми зберігання плодів;
- зменшення втрат продукції;
- підвищення стабільності доходів;
- зниження рівня економічного ризику.

Однак, найсуттєвішим чинником, що обумовлює необхідність побудови оптового продовольчого ринку у контексті роз-

витку садівництва Миколаївщини, є забезпечення можливості ефективного функціонування садівничих підприємств, нарощування їх потужностей і збільшення обсягів виробництва плодів у регіоні. При цьому вважаємо за доцільне створення сільськогосподарського логістичного центру, оскільки:

- забезпечується оптимальність перевезень продукції від виробників усіх районів;
- наявні транспортні шляхи державного значення, що надаватиме можливість налагодження партнерських відносин з підприємствами інших регіонів;
- наявна значна кількість потенційних покупців;
- існує можливість експорту через морський порт;
- наявна інфраструктурна база (продовольчий оптовий ринок).

Враховуючи сучасний фінансово-економічний стан країни, основними джерелами коштів для побудови логістичного центру можуть бути інвестиційний капітал та кредит. Тому, з метою стимулювання створення логістичного центру, вважаємо необхідним впровадження пільгової системи кредитування. При цьому провідна роль має належати державі (розробка цільової програми, законодавче її закріплення) та банківським установам (налагодження співпраці з господарюючими суб'єктами, які здійснюють будівництво та організацію функціонування логістичних центрів). Також до цього процесу, на нашу думку, необхідно залучити Міністерство аграрної політики та продовольства України і органи місцевого самоврядування, на яких має покладатися функція координування виконання проекту зі створення логістичного центру.

Висновок. З переходом до ринкової економіки стан садівництва у Миколаївській області значно погіршився, що значною мірою зумовлено неефективністю системи збуту і відсутністю можливостей у більшості садівничих підприємств самостійно вирішити це питання. Враховуючи сучасні методи управління, вважаємо за необхідне застосування концепцій логістики в налагодженні їх реалізаційної діяльності. У цьому аспекті доцільним є створення у Миколаївській області сільськогосподарського логістичного центру, що поряд з іншими

позитивними наслідками, стимулюватиме ведення садівництва і дозволить покращити ефективність збутової діяльності садівничих підприємств регіону.

Список використаних джерел:

1. Статистичний щорічник Миколаївської області за 2011 рік / за ред. Ф.П. Зацаринського. — Миколаїв : Головне управління статистики у Миколаївській області, 2012. — 644 с.
2. Кушнірук В.С. Організаційно-економічний механізм ефективного ведення садівництва в аграрних підприємствах регіону : монографія / В.С. Кушнірук, О.Ю. Єрмаков, О.В. Шибаніна; За ред. проф. О.Ю. Єрмакова. — Миколаїв : МДАУ, 2009 — 232 с.
3. Кушнірук В.С. Ефективність переробки та зберігання садівницької продукції в Миколаївській області / В.С. Кушнірук // Вісник Харківського Національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва. Серія «Економіка АПК і природокористування». — 2009. — № 14. — С. 85—94.
4. Цены на сельскохозяйственную продукцию. Яблоко [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.lol.org.ua/rus/pricechart>.
5. Стройко Т.В. Развитие оптовых рынков сельскохозяйственной продукции как элемента гарантирования продовольственной безопасности / Т.В. Стройко // Экономика АПК. — 2012. — №12. — С.43 — 48.
6. Вишньовська Х. Особливості становлення логістичних центрів в агропромисловому комплексі України [Електронний ресурс] / Х. Вишньовська. — Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua:8080.pdf>.

*Н.Н. Сиренко, Р.Е. Никитина. **Современное состояние садоводства и логистика реализационной деятельности садоводческих предприятий Николаевской области.***

Проанализировано современное состояние садоводства в Николаевской области и отраслевые особенности сбыта плодовой продукции. Обоснована необходимость создания сельскохозяйственного логистического центра как средства налаживания реализационной деятельности предприятий отрасли.

*N. Sirenko, R. Nikitina. **Modern condition of horticulture and logistics of realization activities of horticultural enterprises of Mykolayiv region.***

Current condition of horticulture in Mykolayiv region and branch peculiarities of realization of fruiter output are analysed. Necessity of creation of agricultural logistics centre as means of setting of realization activities of branch enterprises is based.